

Werken met oplosmiddelen

...bij kinderwens, zwangerschap of borstvoeding

Werken met oplosmiddelen

Werk jij of je partner met oplosmiddelen? Of kom je ermee in contact? Denk je erover om kinderen te krijgen? Dan kunnen deze stoffen schadelijk zijn. Dit geldt voor mannen en vrouwen. Ben je zwanger of geef je borstvoeding? Ook dan kunnen deze stoffen schadelijk zijn.

Het is dan verstandig om een gesprek te hebben met je bedrijfsarts. Dat kun je het beste doen (minimaal 3 maanden) vóórdat je zwanger wordt. Het advies van de bedrijfsarts kun je daarna met jouw werkgever bespreken. Heb je geen bedrijfsarts? Ga dan naar je huisarts, verloskundige of gynaecoloog.

In dit informatieblad lees je meer over oplosmiddelen. En wat jij of je partner kunt doen om de risico's te beperken.

Wat zijn oplosmiddelen?

Oplosmiddelen zijn stoffen waarin andere stoffen goed oplossen. Ze zitten bijvoorbeeld in verf, lak, lijm, reinigingsmiddelen en inkt. Oplosmiddelen verdampen makkelijk.

Waar werken mensen met oplosmiddelen?

Hieronder staan branches en beroepen waar mensen in contact komen met oplosmiddelen.

- Autobranche
- Meubelindustrie
- Grafische sector (drukkerijen)
- Chemische industrie
- Scheepsbouw en -onderhoud
- Schoen- en lederwarenindustrie
- Verf- en drukindustrie
- Industriële reiniging
- Metaalverwerking (metaalreiniging)
- Chemische wasserij
- Stoffeerder
- Schilder
- Autospuiter
- Schoonmaker
- Halfgeleiderindustrie

Staat je branche of beroep er niet bij? En vraag je je toch af of je in contact komt met oplosmiddelen? Neem dan contact op met je bedrijfsarts, werkgever, huisarts, verloskundige of gynaecoloog. Zij kunnen voor meer informatie contact opnemen met het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB) en de Teratologie Informatie Service (TIS).

Risico's van oplosmiddelen

Een aantal oplosmiddelen (niet allemaal) hoort bij de 'voor de voortplanting giftige stoffen'. Voorbeelden hiervan zijn toluene, xyleen, DMAC, cyclohexanol en methylchloride. Deze stoffen kunnen schadelijk zijn voor je vruchtbaarheid, de zwangerschap en je ongeboren kind. Sommige stoffen kunnen ook schadelijk zijn als je borstvoeding geeft.

Vóór de zwangerschap

Als je in contact komt met oplosmiddelen kun je minder vruchtbaar worden. Dat geldt voor mannen en vrouwen.

Tijdens de zwangerschap

Kom je tijdens de zwangerschap in contact met oplosmiddelen? Dan heb je meer kans op bijvoorbeeld een miskraam. Ook heb je meer kans op een kind met bijvoorbeeld een gespleten lip of verhemelte (schisis). Op latere leeftijd is er een iets verhoogde kans op kanker bij het kind.

Tijdens borstvoeding

Van de meeste oplosmiddelen is niet bekend of ze schadelijk zijn als je borstvoeding geeft. Sommige oplosmiddelen kunnen wel makkelijk in moedermelk terecht komen.

Wat kun je doen?

Ben je zwanger of heb je een kinderwens? En kom je tijdens je werk in contact met oplosmiddelen?

Je kunt de werkgever vragen wat er in het zogenoemde RI&E onderzoek staat over oplosmiddelen in het bedrijf. In dit onderzoek ('risico-inventarisatie & -evaluatie') is vastgelegd welke risico's er zijn voor de werknemers. Dit (verplichte) RI&E onderzoek is soms niet beschikbaar in een bedrijf, maar de zwangere kan er wel naar vragen en – zo nodig – om aangepast werk vragen.

Samen met de bedrijfsarts kun je nagaan of je werk medisch gezien verantwoord is. Het beste is om dat zo vroeg mogelijk te doen, liefst al vóórdat je zwanger wordt. De bedrijfsarts kan helpen mogelijkheden te vinden in jouw werksituatie. Hoe eerder je naar de bedrijfsarts gaat, hoe eerder je werk aangepast kan worden als dat nodig is. Heb je geen bedrijfsarts? Ga dan naar de huisarts, verloskundige of gynaecoloog, en bespreek hun advies met de werkgever.

Je kunt met alle vragen over zwangerschap en werk naar het open spreekuur van de bedrijfsarts gaan. Deze afspraak blijft anoniem voor de werkgever. Wat je met de bedrijfsarts bespreekt valt onder het medisch geheim.

Ook als je borstvoeding geeft of dit van plan bent, kun je advies vragen aan de bedrijfsarts. Het advies van de bedrijfsarts kun je bespreken met de werkgever.

Wat je nog meer kunt doen

Je kunt er zelf op letten dat je zo hygiënisch en veilig mogelijk werkt. Je kunt bijvoorbeeld de volgende dingen doen:

- Eet en drink niet op je werkplek, maar bijvoorbeeld in een kantine.
 - Was je handen na het werk met water en zeep. Droog je handen goed af.
 - Zorg voor een schone werkplek, schone werkkleding en goede ventilatie.
 - Vraag of je in contact komt met gevaarlijke stoffen.
 - Kijk ook zelf op het etiket of het Veiligheidsinformatieblad (VIB) van de producten waarmee je werkt of er schadelijke stoffen in zitten. Op het etiket of VIB staat ook hoe je het product veilig kunt gebruiken.
 - Laat goed uitleggen hoe je zo veilig mogelijk kunt werken.
 - Draag de voorgeschreven persoonlijke beschermingsmiddelen.
- Over al deze tips kun je ook advies vragen aan de bedrijfsarts of arbodeskundige.

Wat moet je werkgever doen?

Je werkgever moet ervoor zorgen dat je veilig en gezond kunt werken. Je werkgever mag je geen werk laten doen dat schadelijk kan zijn voor jou of je kind. Volgens de wet moet je werkgever zich aan de volgende regels houden:

- Wordt er gewerkt met stoffen die kankerverwekkend, mutageen of giftig voor de voortplanting zijn? Of met stoffen die via de borstvoeding schadelijk kunnen zijn voor het kind? Dan moet de werkgever het volgende registreren:
 - de hoeveelheid van de betreffende stof in het bedrijf
 - het aantal werknemers dat blootgesteld kan worden aan die stof
 - welk werk met die stof verricht wordt;
- Iedere werknemer mag in de lijst zijn/haar eigen gegevens inzien.
- De maatregelen moeten bekend zijn waarmee contact met schadelijke stoffen voorkomen wordt.
 - De werkgever moet werknemers informatie geven over de risico's van het werk voordat zij daarmee beginnen. Bij een zwangerschap(swens) moet de werkgever voorlichten over de benodigde aanpassingen in het werk.
 - Blijven de risico's van het werken met bepaalde stoffen te groot? Of is het onduidelijk of er risico's zijn? Dan hoeft je niet met deze stoffen te werken.
 - Als je niet op een veilige manier met bepaalde stoffen kunt werken, dan moet de werkgever jouw werk aanpassen. In het uiterste geval krijg je tijdelijk ander werk aangeboden. Of je hoeft tijdelijk niet te werken.

Twijfel je over de mogelijke gevolgen van stoffen, ga dan naar de bedrijfsarts voor advies.

Wil je meer informatie?

Algemeen

- www.strakswangerworden.nl
Op deze website krijg je tips en adviezen over hoe je zo gezond mogelijk zwanger kunt worden. Hier vind je ook informatie over risico's op het werk.
- www.zwangerwijzer.nl
Website van het Erfocentrum en Erasmus MC. Een online zelftest waarmee je de risico's van jou en je partner al vóór de zwangerschap kunt nagaan. Ook vind je er informatie en advies op maat. Een deel van ZwangerWijzer gaat over risico's op het werk.
- *Zwanger! Algemene informatie*
Een algemene brochure over een zo gezond mogelijke zwangerschap. De brochure kun je downloaden van: www.rivm.nl/folderzwanger.

Werk

- www.rivm.nl/zwanger/werk
Op deze website vind je een brochure met veel informatie over arbeidsrisico's en zwangerschap; je vindt er ook informatiebladen over andere arbeidsrisico's.
- Op www.rijksoverheid.nl vind je informatie van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over veilig en gezond werken, ook tijdens de zwangerschap. Voer de zoekterm 'Zwangerschap' in en klik vervolgens 'Zwangerschap en werk' aan.
- www.arboportaal.nl
Op deze website van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vind je veel informatie over goede werkomstandigheden. Er staat bijvoorbeeld informatie over veilig werken met gevaarlijke stoffen en over zwangerschap en werk.
- <https://www.fnv.nl/werk-inkomen/zwanger-ouderschap/app-werk-zwangerschap>
Een app van het FNV voor werknemers over allerlei regels rondom zwangerschap en werk.
- www.nvab-online.nl/richtlijnen/richtlijnen-NVAB/richtlijn-Zwangerschap-postpartumperiode-en-werk. Een richtlijn die bedrijfsartsen gebruiken bij de advisering en begeleiding rondom zwangerschap en werk.
- Op www.inspectieszw.nl is een lijst te vinden van kankerverwekkende, mutagene en voor de voortplanting giftige stoffen van het ministerie van SZW. Klik op 'Onderwerpen' en vervolgens op 'kankerverwekkende stoffen'.
- Heb je vragen over wetten en regels over risico's op het werk? Dan kun je op werkdagen van 8.00 tot 20.00 uur bellen met Rijksoverheid, telefoonnummer 1400. Ook kun je vragen naar de lijsten met kankerverwekkende stoffen, stoffen waardoor afwijkingen in de genen kunnen ontstaan en voor de voortplanting giftige stoffen.

Deze tekst is ontwikkeld door het Erfocentrum en het RIVM in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, in samenwerking met:

- Nederland Centrum voor Beroepsziekten (NCvB)
- Teratologie Informatie Service (TIS/Lareb)
- Centrum Gezondheidsbescherming (RIVM/GZB)
- Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie (NVOG)
- Koninklijke Nederlandse Organisatie van Verloskundigen (KNOV)

- Vereniging Samenwerkende Ouder- en Patiëntenorganisaties (VSOP)
- Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde (NVAB)

Bovengenoemde organisaties zijn juridisch niet aansprakelijk voor eventuele tekortkomingen van deze tekst. Wel hebben zij veel aandacht besteed aan de inhoud.

september 2019